

Akwụkwọ Daniel - Nọmba Iri Anọ na Otu

Orụ amụma nke Pọl: Ijikọta Izrel oge ochie na Izrel nke mmụọ

Jeff Pippenger

2024-01-05

Pọl, onyeozị ahụ, bụ njikọ na-ejikọta Izrel oge ochie na Izrel nke mmụọ, n'ihị na ozi ya, aha ya, onọdụ onwe ya, na orụ amụma ya niile na-agba ama eziokwu a. O kọwara onwe ya dị ka onye kacha nta n'etiti ndịozị, n'ihị na ọ kpagburu ndị nke Chineke.

N'ihị na abụ m onye kasị nta n'etiti ndị ozi ahụ, onye na-ekwesighị ka a kpọọ ya onye ozi, n'ihị na esogburu m nzukọ Chineke. 1 Ndị Kọrint 15:19.

Aha e nyere ya n'oge ntughari ya bụ Pọl, nke pụtara nta ma ọ bụ obere, n'ihị na ọ bụ ya kacha nta n'etiti ndịozị. Ma aha mbụ ya bụ Sọl, nke pụtara “onye a họtara.”

Mgbe ahụ, Ananayas zara, Onyenwe m, anụwo m n'ọnyị ọtụtụ ndị gbasara nwoke a, oke ihe ọjọọ o meworo ndị nsọ gi nọ na Jerusalem: ma ebe a, o nwere ikike sitere n'aka ndị isi nchụjà ijide ndị niile na-akpọku aha gi. Ma Onyenwe anyị sirị ya, Gaa n'uzọ gi: n'ihị na ọ bụ ngwá ahọtara nye m, ibu aha m n'ihu ndị mba ọzọ, na ndị eze, na umụ Izrel, Orụ Ndịozị 9:13–15.

Sọl bụ “arią a họtara” iburu ozi-oma ahụ gakwuru ndị mba ọzọ, ma ọ ghaghị ibu ọzọ gbanwee ma wedaa ya n'ala ka ọ buru Pọl (obere), n'ihị na ọ ga-achọ ịdị ike. Pọl ghọtara na a na-ahụ ike ya n'obereness ya, ma ọ bụ na adighị ike ya.

Ka e wee ghara ka e bulie m elu nke ukwuu n'ihị ịba ụba nke mkpughe ndị ahụ, e nyere m ogwu n'anụ ahụ, onye-ozị nke Setan ka o tie m aka, ka e wee ghara ibuli m elu nke ukwuu. N'ihie a, ariọrọ m Onyenwe anyị ugboro atọ, ka o si n'ebe m nọ puo. O wee si m, Amara m ezuru gi: n'ihị na ike m ka a na-emezu n'adighị ike. Ya mere, m ga-eji ọnyị dī ukwuu were kama na-anya isi n'adighị ike m, ka ike Kraịst wee biri n'elu m. N'ihị ya, enwere m afọ ojuju n'adighị ike, n'ikparị mmadu, n'ukọ, n'ikpọsị, na n'onọdụ mkpagbu n'ihị Kraịst: n'ihị na mgbe m na-adighị ike, mgbe ahụ ka m dī ike. 2 Ndị Kọrint 12:7–10.

A “họtara” Sọl, ma ka o wee buru onye sirị ike, e mere ka ọ buru onye nta (Pọl). A họtara ya iburu ozi-oma ahụ gakwuru ndị mba ọzọ, ma a họtakwara ya n'otu akukụ n'ihị ihe omuma o nwere banyere Agba Ochie.

Karịchaa n'ihị na ama m na ị bụ ọkachamara n'omenala niile na ajuju niile ndị dī n'etiti ndị Juu: ya mere, ana m ariọ gi ka ị jiri ndidi gee m ntị. Uzo ndu m site n'oge nwata m, nke mbu dī n'etiti mba nke m na Jerusalem, ndi Juu niile maara ya; ndi matara m site na mmalite, ọ buru na ha achọọ ịgba ama, na dika otu kasị sie ike nke okpukpe anyi si di, ebiwo m ndu di ka onye Farisii. Olu Ndiozi 26:3–5.

A zuziworo Sọl n'okpuru Gamaliel, bu onye a na-ewere dika otu n'ime ndi nkuzi kasị ukwu nke Akwukwo Nso nke Agba Ochie.

E nyere ya aririyo ahụ, ma “Pọl guzo n’elu nzọkwụ ahụ, feekwa ndị mmadu aka.” Mmeghari ahụ dotara nti ha, ebe idi ya n’ahu nyere iwu ka a soopuru ya. “Ma mgbe e mere nnukwu nkiti, o gwara ha okwu n’asusu Hibru, si, Umunna ndi ikom na nna ukwu, nurunu agbachitere m nke m na-eme ugbu a n’ihu unu.” Mgbe ha nuru uda okwu Hibru ahụ ha maara nke oma, “ha jidere nkiti kari,” ma n’ime ndidi zuru uwa onu ahụ o gara n’ihu: “‘N’ezie, abụ m nwoke nke bu onye Juu, a muru m na Tashos, obodo di na Silisia, ma a zulitere m n’obodo a n’ukwu Gamaliel, a kuzikwara m dika uzọ zuru oke si di n’iwu nke ndi nna anyi, ma enwekwara m inu oku n’obi n’ebe Chineke no, dika unu niile di taa.’ O dighi onye puru igonari okwu nileozi ahụ kwuru, n’ihi na eziokwu ndi o kporo aka na ha bu ihe otutu ndi ka di ndu na Jerusalem maara nke oma.” Acts of the Apostles, 408.

A hoputaghi Sol n’amaghi ama, otu n’ime ebumnuche doro anya nke ozi Pol bu ijikota akuko nso nke Izrel nkiti na akuko nso nke Izrel ime mmuo. N’igbaso eziokwu a, o dere otutu n’ime Agba Ohuru. Otu isi nke edemede ya na-egosi nkwardo maka nhazi nke ozi mmuo ozi mbu nakwa kwa maka nhazi nke ozi ndi mmuo ozi nke ato. Mpaghara Akwukwo Nso ahụ bu ihe ncheta di ukwu n’akuko ihe mere eme nke Adventizim, nke na-akowaputa odiche di n’etiti ndi amamihe na ndi nzuzu n’mmalite na n’ogwugwu nke Adventizim.

Ugbu a, anyi na-ario unu, umunna, n’ihi obibia nke Onyenwe anyi Jisos Kraist, na n’ihi nchikota anyi ka anyi zukota n’ebe O no, ka a ghara ime ka unu maa jijiji ngwa ngwa n’uche, ma-obu ka a ghara ime ka obi tuo unu ujo, o bughu site na mmuo, ma-obu site n’okwu, ma-obu site n’akwukwo ozi dika o si n’aka anyi puta, dika a ga-asu na ubochi Kraist eruwo nso. Ka onye o bu la ghara iduhie unu n’uzo o bu la: n’ihi na ubochi ahụ agaghi abia, ma e wezuga ma o buru na ndapu n’ezi okwukwe ebute uzo, a kpoputakwa nwoke ahụ nke mmehie, nwa nke mbibi; onye na-emegide ma na-ebuli onwe ya elu kari ihe niile a na-akpo Chineke, ma-obu nke a na-efe ofufe; nke mere na ya onwe ya di ka Chineke noduru ala n’ulo nso Chineke, na-egosi onwe ya na o bu Chineke. Unu echetaghi na, mgbe m ka no n’etiti unu, agwara m unu ihe ndi a? Ma ugbu a unu maara ihe na-egbochi ya, ka e wee kpughee ya n’oge ya. N’ihi na ihe omimi nke ajo omume amalitela iru oru ugbuga: naani onye ahụ nke na-egbochi ugbuga a ga-anogide na-egbochi, ruo mgbe a ga-ewepu ya n’uzo. Mgbe ahụ ka a ga-ekpughe Ajo Onye ahụ, onye Onyenwe anyi ga-aji mmuo nke onu Ya lara n’iyi, ma jiri ihè nke obibia Ya bibie ya: obuna ya, onye obibia ya di ka oru Setan si di, ya na ike niile, na ihe iriba ama, na oru ebube ugha, na aghughu niile nke ajo omume n’etiti ndi na-ala n’iyi; n’ihi na ha anabataghi ihunanya nke eziokwu, ka e wee zoputa ha. Ma n’ihi nke a, Chineke ga-ezigara ha aghughu siri ike, ka ha kweere ugha: ka e wee maa ha niile ikpe, ndi na-ekweghi eziokwu, kama ndi nwere mmasi n’ajo omume. 2 Ndi Tesalonaika 2:1–12.

Ihe gbara amaokwu a gburugburu bu itule mgbe Kraist ga-aloghachi nke ugboro abuo. Pol na-echeta ndi Tesalonaika na o zaarala nchegbu ahụ mbu, mgbe o kwuru, “Unu echetaghi na, mgbe m nokwasiri unu, agwara m unu ihe ndi a?” Pol no na-anwa igbochi ka a ghara iduhie umunna n’ihe gbasara “obibia nke Onyenwe anyi Jisos Kraist, na ichikotakwa anyi onu n’ebe o no.”

Ndi oka mmuta ihe mere eme na-achoputa na okara nke ozi William Miller dabeere n’imata ya banyere puku ubochi na nari ato abuo ahụ nke Daniel isi nke asato, na amaokwu nke iri na ano. Okara nke ozo nke ozi ya, nke a na-adighi amata mgbe ufodu, bu oru ya nke igonari ozizi ugha

banyere Ọbibia nke Ugboro Abuo nke Kraist.

Dabere n'usoro aghugho nke ndi Jesuit, e nwere—ma ka dikwa—otu ozizi ugha a ma ama nke William Miller ji inogide na-emegide. O bu ozizi ugha ahụ na-abu na tupu obibia nke ugboro abuo nke Onyenwe anyi, a ga-enwe otu puku afọ nke udo a na-akpo “temporal millennium,” nke Nwanyị White kwa juru ma megide.

Oru Miller na-eguzobekwa eziokwu nke nloghachi Kraist n'ezi-okwu, n'imegide echiche ugha di iche iche banyere puku afọ ahụ nke juru ebe nile n'oge ya. Pol na-ekwu banyere Ọbibia nke Abuo n'ime 2 Ndi Tesalonaika, ya mere akuku Akwukwo Nso ahụ so n'ihe Miller ghotara banyere Ọbibia nke Abuo n'ezi-okwu. Isiakwukwo ahụ bu “Eziokwu Di Ugbu a” nye Miller.

Pol na-akowaputa usoro ihe omume di mkpa nke jikoro ya na Ọbibia nke Abuo, ma na-enyekwa echiche ezi uche di na ya banyere ihe mere ndi Tesalonaika ekwesighi itu anya nloghachi nke Onyenwe anyi n'oge ndu ha. Pol na-asi, “Ugbu a, anyi na-ario unu, umunna, site n'obibia nke Onyenwe anyi Jisos Kraist, na site n'ikpokotakwa anyi onu n'ebe o no.” Okwu ahụ bu “na-ario” putara iju ajuju nyocha. Pol na-atughari uche n'usoro ezi uche di na ya banyere akuku ndi so Ọbibia nke Abuo, ma na-eduru ndi na-ege ya nti n'udi ajuju nyocha, nke e bu n'obi ime ka ndi na-anu ya nyochaa ezi uche nke okwu ya.

Nhazi nke mgbagha ya bu na tupu Kraist aloghachi nke ugboro abuo, a ga-amata papasi ma o ga-achikwa, nakwa na tupu papasi aputa n'akuko ihe mere eme, a ga-enwe ndapu n'ezi okwukwe. Ndapu ahụ ka di n'odinihu n'oge ahụ, ya mere iputa nke papasi dikwa obuna n'azu nke ahụ. Ya mere, olee otu a ga-esi duhie onye o buka ka o chee na nloghachi Kraist di nso? O na-eji otutu akara nnochianya nke papasi gosi kpomkwem onye ike ahụ bu nke a na-ekpughe mgbe ndapu ahụ gasiri. O na-akpo papasi “nwoke nke mmehie,” “onye ajo omume” ahụ, “nwa nke mbibi,” na “ihe omimi nke ajo omume.” Sister White kowara nke oma na ndi a niile bu akara nnochianya na-akowaputa papasi.

“Ma tupu Kraist abia, a ga-enwe mmepe di mkpa n'upa okpukpe, dika e buru amuma ya n'amuma. Onyeozu ahụ kwuputara, si: ‘Unu ekwela ka uche unu maa jijiji oso oso, ma o bu ka e mee unu ka unu nwee nsogbu, ma site n'mmuo, ma site n'okwu, ma o bu site n'akwukwo ozi dika o si n'aka anyi puta, dika a ga-asi na ubochi Kraist eruola nso. Ka onye o buka ghara iduhie unu n'uzo o buka: n'ihu na ubochi ahụ agaghị abia, ma e wezuga na nkwapu ahụ abia tupu ya, ka e kpughekwa nwoke nke mmehie ahụ, nwa nke mbibi; onye na-emegide ma na-ebuli onwe ya elu karja ihe niile a na-akpo Chineke, ma o bu nke a na-efe ofufe; nke mere na ya, dika Chineke, na-anodu ala n'ulo nso Chineke, na-egosi onwe ya na o bu Chineke.’”

“A gaghị ighota okwu Pol n'uzo na-ezighi ezi. A gaghị akuzi ya na ya, site na mkpughe puru iche, adoola ndi Tesalonaika aka na nti banyere obibia Kraist nke di ozugbo. Onodu di otu a ga-ebute ogbaghara n'okwukwe; n'ihu na mmechuihu na-edugakarị ná-ekweghi ekwe. Ya mere, onyeozu ahụ doro umunna ndi ahụ aka na nti ka ha ghara inara ozi di otu a di ka nke sitere n'aka ya, ma o wee gaa n'ihu ikwusi ike eziokwu ahụ na ike papal, dika onye amuma Daniel kowara ya nke oma, ka ga-ebili ma luo agha megide ndi Chineke. Ruo mgbe ike a ga-aruchara oru ya na-egbu mmadu ma na-ekwulu Chineke, o ga-abu ihe efu ka nzuko ahụ

na-ele anya maka ọbịbịa nke Onyenwe ha. ‘Ọ bụ na unu echetaghị,’ ka Pọl jụrụ, ‘na mgbe m ka nọ n’etiti unu, agwara m unu ihe ndị a?’”

“Egwu jọgburu onwe ya ka ule ndị ga-emekpa ezi nzukọ ụka ahụ ga-abụ. Ọbuna n’oge ahụ onyeozị ahụ na-edede, ‘ihe omimi nke ajọ omume’ amalitelari jirụ orụ. Mmepụ ndị ga-eme n’ọdinihu ga-abụ ‘dị ka jirụ orụ Setan, ya na ike niile na ihe irịba ama na ebube ụgha, na aghugho niile nke ajọ omume n’ime ndị na-ala n’iyi.’”

“Nke kacha dị nsọ bụ nkwpụta onyeozị ahụ banyere ndị ga-ajụ inara ‘ihunanya nke eziokwu.’ ‘N’ihi nke a,’ ka o kwuputara banyere ndị niile ga-ama ụma jụ ozi nke eziokwu, ‘Chineke ga-ezigara ha aghugho siri ike, ka ha wee kwere ụgha: ka e wee maa ha niile ikpe, bụ ndị na-ekweghị eziokwu, kama ha nwere mmasi n’ajọ omume.’ Ụmụ mmadụ apughị ijụ ịdọ aka ná ntị ndị Chineke n’ezi ebere na-ezigara ha n’enweghị ntaramahụhụ. N’aka ndị nogidere na-atughari azụ n’ịdọ aka ná ntị ndị a, Chineke na-ewepụ Mmụọ Ya, na-ahapụ ha n’aghugho ndị ahụ ha hụrụ n’anya.” Acts of the Apostles, 265, 266.

Ọ bụ ezie na Nwanyị White kpomkwem na-akọwa “nwoke mmehie ahụ,” “onye ajọ omume ahụ,” “nwa nke la n’iyi” na “ihe omimi nke ajọ omume” sitere n’akukụ akwukwọ Pọl, ma kpọọ ya “ike nke ndị popu,” ọ na-ekwu ihe kariri nke ahụ. Ọ na-akowaputa na akara ndị a Pọl jiri mara popu Rom ka e hiwere site n’akwukwọ Daniel, mgbe o kwuru, “Ya mere, onyeozị ahụ doro ụmụna ahụ aka ná ntị ka ha ghara inara ozi dị otú ahụ dika o si n’aka ya bịa, o wee gaa n’ihu imesi eziokwu ahụ ike na ike nke ndị popu, nke onye amuma Daniel kowara nke oma, ka ga-ebili ma buso ndị nke Chineke agha. Ruo mgbe ike a ga-aruzu orụ ya na-egbu egbu ma na-ekwulu Chineke, ọ ga-abụ ihe efu nye choochi ile anya maka ọbịbịa nke Onyenwe ha.” Pọl na-adabere akukụ nke ozi ahụ o zigara ndị Tesalonaika nke ji amata ochichi popu ahụ n’isi nke iri na otu nke Daniel, na amaokwu nke iri atọ na isii.

Eze ga-eme kwa ihe dị ya n’obi; ọ ga-ebuli onwe ya elu, meekwa ka onwe ya too kariya chi niile, ọ ga-ekwukwa okwu dị itunanya megide Chineke nke chi niile, ọ ga-enwekwa ihe iga nke oma ruo mgbe iwe ahụ ga-emezu: n’ihi na ihe ahụ e kpebiri ga-emezu. Daniel 11:36.

Mgbe Pọl kowara papa ahụ dị ka onye “na-emegide ma na-ebuli onwe ya elu kariya ihe nile a na-akpọ Chineke, ma ọ bụ nke a na-efe ofufe; nke mere na ya, dika Chineke, na-anodu n’ulo nsọ Chineke, na-egosi onwe ya na ọ bụ Chineke,” Pọl na-ekwu okwu ahụ n’uzo ozo site n’ikowa nkowa onye amuma Daniel banyere “eze” ahụ nke mere “dị ka ochicho ya si dij,” ma “buli onwe ya elu” ma “mee onwe ya ka ọ dij ukwu kariya chi ọ bula.” Papa ahụ bụ eze ahụ nke na-ekwu “okwu dij itunanya megide Chineke nke chi niile”, papa ahukwa bụ ike ahụ nke ga “aga nke oma ruo mgbe” mbụ “iwe” ahụ “ga-emezu” na 1798.

Daniel iri na otu, na amaokwu nke iri atọ na isii dij oke mkpa nke ukwu ka a ghota ya n’ezi uzo, ma ọ buru na a ga-aghota n’uzo ziri ezi mmuba nke ihe omuma n’afọ 1989. N’ihi nke a, ozizi ụgha ahụ na eze dij n’amaokwu ahụ bụ France, dika Uriah Smith si webata ya, ka e webatara n’ogbo mbu nke Adventism (1863 ruo 1888). Smith gbanwere ederede amaokwu nke iri atọ na isii site na “eze ahụ” (onye bụ papacy nke a na-akowa n’amaokwu ndi gara aga) gaa na “otu eze” (eze ọ bula) iji nye France na-ekweghi na Chineke agwa ofufe nke Rome, ma nke ahụ bụ naani ebe mbido iji weta

echiche nke ya o huru n'anya banyere Turkey ibu eze nke ugwu n'amaokwu nke iri anọ gaa n'ihu.

Satan malitere n'oge gboo ime ka eziokwu ahụ ghara iputa ihè na eze ahụ a kporo n'amaokwu ahụ bu ochichi papacy, ma o bukwa onyeozu Pol na-enye àmà Daniel onye àmà nke abuo banyere eziokwu a. Nwannaanyi White nyere àmà nke ato.

O bughị naani na Setan choro ikpuchi eziokwu ahụ na eze a kporo n'amaokwu ahụ bu pope, kama site n'iduhie eziokwu di n'amaokwu ahụ, Setan mekwara ka ihe "iwe" ahụ n'amaokwu ahụ nochiri anya ya ghara ido anya. Papacy ahụ di n'amaokwu ahụ ga-aga n'ihu iga nke oma ruo n'afọ 1798, mgbe e nyere ya onya ya na-egbu egbu. Afọ 1798 bu njedebe nke afọ puku abuo na nari ise na iri abuo na ise nke iwe Chineke, nke e mezuru megide alaeze ugwu nke Izrel, malite n'afọ 723 Tupu Kraist.

O buru na Adventism echebewo ma kwado "oge asaa," n'afọ 1863, o ga-aburiri ihe foro nke nta ka o ghara ekwe omume ka Uriah Smith gbapu n'udi nzuzu di otu ahụ banyere amaokwu nke iri ato na isii, n'ihu na a ga-aghatakwo "iwe ahụ" dika ihe na-anochi anya iwe mbu nke Chineke nke "oge asaa," si otu a na-enweghi njiko obula na France. Mmba nke ihe omuma n'afọ 1989 ka Pol na-akwado n'akuku Akwukwo Nso ahụ, ma n'ihu nke a, ido aka na nti Pol n'akuku Akwukwo Nso ahụ banyere ndi na-anabataghi ihunanya nke eziokwu, kama ha anabata aghugho siri ike, na-eme otu a site n'iju eziokwu ndi Pol na-egosi n'akuku Akwukwo Nso ahụ. Otu n'ime eziokwu ndi ahụ bu njirimara ziri ezi nke eze nke ugwu n'ime Daniel isi nke iri na otu, amaokwu iri anọ ruo iri anọ na ise.

N'akuku Akwukwo Nso ahụ, mgbe Pol kwachara poopu nke Rom, o kwakwara usoro ihe ndi ga-eme n'ogwugwu uwa na-eduga ruo n'Obibia nke Abuo nke Kraist, nke bu isiokwu nke akuku ahụ. O na-ekwu, "mgbe ahụ ka a ga-ekpughe onye ajo ahụ." "Onye ajo" ahụ bu poopu, "onye Onyenwe anyi ga-eji mmuo onu ya laa n'iyi, ma jiri ebube obibia ya bibie." Mgbe ahụ Pol na-ekwu, "Ya onwe ya, onye obibia ya si n'oru Setan puta, ya na ike niile na ihe iriba ama na oru ebube ugha." Jiso bu onye ahụ "onye obibia ya si n'oru Setan puta."

Oru ebube Setan na-arụ bu oge ahụ site n'Iwu Uka nke Sode nke na-abia ngwa ngwa, ruo mgbe Maikel ga-ebili, ule amara nke mmadu emechie. Setan anaghi aru oru ebube o bula n'oge Ihe Otiti Asaa Ikpeazu ahụ a na-awupu site na mmechi nke ule amara ruo mgbe Kraist ga-alaghachi.

"Kraist siri, 'Site n'omumu ha ka unu ga-amata ha.' O buru na ndi a na-eme ogwugwo site n'aka ha, n'ihu ngosiputa ndi a, na-achọ igbaghara ileghara iwu Chineke anya ha ma nogide na nnuipisi, obuna ma ha nwee ike ruo n'oke o bula na n'oke nile, nke a aputaghi na ha nwere nnukwu ike Chineke. Kama nke ahụ, o bu ike iru oru ebube nke nnukwu onye nduhie. O bu onye na-emebi iwu omume oma, o na-ejikwa uzọ aghugho o bula o puru ichikwa mee ka mmadu ghara ihu ezi agwa ya. A doro anyi aka na nti na n'ubochi ikpeazu o ga-eji ihe iriba ama na oru ebube ugha ruo oru. O ga-anogidekwa n'oru ebube ndi a ruo ngwucha oge amara, ka o wee tuo ha aka di ka ihe amà na o bu mmuo ozi nke ihè, o bughikwa nke ochichiri." The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 911.

Pol na-akowaputa na a ga-enwe ndapu n'ezi okwukwe nke ga-ebute mkpughe nke ochichi papacy, nakwa na Obibia nke Abuo nke Kraist ga-eme "mgbe" oru ebube di itunanya nke Setan gachara.

Orụ ebube dị ịtụnanya nke Setan na-amalite na iwu Sọnde dị na United States, ma na-ejedebe na mbata nke mmechi oge ebere na orịa-otiti asaa ikpeazu. Orụ ebube dị ịtụnanya nke Setan na-amalite na iwu Sọnde dị na United States.

“Site n’iwu e nyere n’ike nke na-akwado iguzobe Ọchịchị Pope n’ime mmebi iwu Chineke, mba anyị ga-ekewapụ onwe ya kpamkpam n’ezi omume. Mgbe Protestantizim ga-agbatị aka ya gafee ọdum ahụ ịjide aka nke ike Rom, mgbe ọ ga-agafe n’elu omimi ahụ ịjide kpakorita aka na Ime Mmụọ, mgbe, n’okpuru mmetụta nke njikọ atọ a, mba anyị ga-ajụ ụkpuru ọ bụla nke Iwu Nsọ ya dị ka ọchịchị Protestant na nke ndị mmadụ na-achị onwe ha, ma kwadebe ụzọ maka mgbasa nke ụgha na aghughọ ndị pope, mgbe ahụ anyị puru imata na oge eruola maka orụ ebube nke Setan, nakwa na ọgwụgwụ dị nso.” Testimonies, volume 5, 451.

Iwu nke Sọnde bụ njedebe nke alaeze nke isii, anụ ọhịa nke sitere n’ụwa nke Mkpughe isi nke iri na atọ. Anụ ọhịa nke sitere n’ụwa bidoro ịchị n’ogwugwu nke afọ puku otu narị abụọ na iri isii nke ọchịchị ọchịchị ndị popu n’afọ 1798. Ya mere, e kpughere ọchịchị ndị popu n’afọ 538, ọ bụ ezie na orụ ya nke ijide ụwa n’okpuru ọchịchị ya amalitelari mgbe Pọl dere okwu ya. Tupu afọ 538, a ga-enwe ndapụ n’ezi okwukwe nke ga-ebute mkpughe nke nwoke mmehie, onye nọ ọdụ n’ulọ nsọ nke Chineke.

E gosiri ndapụ n’ezi okwukwe anya n’ime ụka Peagamọs mgbe ụka Ndị Kraịst mere nkwekọrịta na okpukpe ikpere arụsị, dika e si gosi ya n’ihe nnọchianya nke eze ukwu Constantine. Pọl nọ na-akọwapụta ihe ama amuma ndị ahụ nke ga-emezu tupu Ọbibia nke Abụọ nke Kraịst. Mgbe o mechara cheta ihe ọ kuziri ndị Tesalonaika na mbụ, o wee juọ ma ha echetaghị na ọ kuziri ha eziokwu ndị a na mbụ? O wee cheta ha na ha kwesikwara icheta na ọ kuziri ha na ike ụfọdụ ga “egbochi” ọchịchị papacy, “ka” e wee “kpughee” papacy ahụ “n’oge ya”? Okwu ahụ bụ “egbochi” pụtara igbochi ma ọ bụ ijide azụ. Okwu ahụ bụ “egbochi” ka e mesiri n’otu akụkụ Akwukwọ Nsọ ahụ ka a sughariri di ka “na-egbochi ugbu a.”

Ya mere, e ji ezi uche gosiputa akụkụ Akwukwọ Nsọ a di ka nke a; “Ma ugbu a unu maara ihe na-egbochi ọchịchị ndị popu, ka e wee kpughee ọchịchị ndị popu n’oge ya. N’ihi na ihe omimi nke ajọ omume (ọchịchị ndị popu) amalitelari iru oru: naani onye ahụ nke ugbu a na-egbochi ọchịchị ndị popu ga-anogide na-egbochi ọchịchị ndị popu ruo mgbe a ga-ewepu ya n’uzo.” Mgbe William Miller ghotara akụkụ Akwukwọ Nsọ a n’ime Ndị Tesalonaika, ọ matara na ike ahụ nke gbochiri ọchịchị ndị popu iri n’ocheeze ụwa n’afọ 538, bụ Rom ndi ogo mmuo, nakwa na Rom ndi ogo mmuo ga-egbochi iri elu nke ike ndi popu, ruo mgbe a “ga-ewepu” Rom ndi ogo mmuo “n’uzo.”

“N’ime afọ iri na abuo ahụ m bu onye kwenyere na Chineke ma ju mkpughe, aguwo m akuko ihe mere eme niile m puru ichota; ma ugbu a, ahuru m Baibul n’anya. O kuziri banyere Jisos! Ma n’agbanyeghi nke ahụ, e nwere ezigbo akukụ buru ibu nke Baibul nke ka bu ochichiri nye m. N’afọ 1818 ma ọ bụ 19, mgbe m na enyi m nọ na-akparita ụka, onye m gara ileta, ma onye maara m ma nukwara ka m na-ekwu okwu mgbe m bu onye kwenyere na Chineke ma ju mkpughe, ọ juru m, n’uzo nwere ihe ọ pụtara nke ukwu, si, ‘Gini ka i chere banyere akukụ Akwukwọ Nsọ a, na nke ahụ?’ na-ezo aka n’akukụ Akwukwọ Nsọ ochie ndi ahụ m na-aju mgbe m bu onye kwenyere na Chineke ma ju mkpughe. Aghotara m ihe ọ na-achọ ime, wee zaa—O buru na i nye m oge, aga m agwa gi ihe ha pụtara. ‘Ogologo oge ole ka i chorọ?’

Amaghị m, ma aga m agwa gi, ka m zara, n’ihi na apughị m ikwere na Chineke enyela mkpughe nke a na-apughị ighota. Mgbe ahụ ekpẹbiri m ịmụ Baibul m nke oma, na-ekwere na m puru ichoputa ihe Mmuo Nso putara. Ma ozugbo m mere mkpebi a, echiche a bɔara m—‘Ka e were ya na ị huru akuku Akwukwo Nso nke ị na-apughị ighota, gini ka ị ga-eme?’ Uzọ a e si amu Baibul wee bata m n’uche:—Aga m ewere okwu di n’akuku ndi di otu a, soro ha gafee Baibul, ma si otu a choputa ihe ha putara. Enwere m Concordance nke Cruden, nke m chere na o bu nke kachasi mma n’uwa; ya mere, ewere m ya na Baibul m, nodu ala n’ulooru m, agughikwa ihe ozo, ma e wezuga ntakiri akwukwo akuko, n’ihi na ekpẹbisiri m ike ima ihe Baibul m putara.”

“Amalitere m na Jenesis, ma na-agu nwayoo nwayoo; ma mgbe m rutere n’otu akuku Akwukwo Nso nke m na-enweghi ike ighota, achoghari m n’ime Akwukwo Nso niile ka m mata ihe o putara. Mgbe m gachara Akwukwo Nso n’uzo a, Ewoo, lee otu eziokwu ahụ si puta ihè ma burukwa nke juputara n’ebube! Achoputara m ihe ahụ m no na-ekwusa unu. O juru m afọ na oge asaa ahụ kwusiri n’afọ 1843. Mgbe ahụ, abara m n’ubochi puku abuo na nari ato; ha duuru m n’otu nkwubi-okwu ahụ; ma enweghi m echiche o bu banyere ichoputa mgbe Onye Nzoputa ga-abia, ma enweghi m ike ikwere ya; ma ihè ahụ dakwasiri m n’ike nke ukwu nke na amaghị m ihe m ga-eme. Ugbu a, echere m, aghaghị m iyi ihe nkpa inyinye na uwe inya; agaghị m aga oso kari Akwukwo Nso, agaghikwa m ada azu ya. Ihe o bu Akwukwo Nso na-akuzi, m ga-arapara n’ime ya. Ma, n’agbanyeghi nke ahụ, e nwere ufodu akuku Akwukwo Nso ndi m na-enweghi ike ighota.”

“Nke a bu maka usoro izugbe ya n’imu Akwukwo Nso. N’oge ozo, o kwara usoro ya n’idozi ihe ederede di n’ihu anyi putara—ihe “the daily” putara. “Aguru m n’ihu,” ka o kwuru, “ma enweghi m ike ihu ebe ozo e ji ya mee ihe, ma e wezuga na Daniel. Mgbe ahụ, ewere m okwu ndi ahụ guzo n’ihe metutara ya, ‘wepu.’ O ga-ewepu daily ahụ, ‘site n’oge a ga-ewepu daily ahụ,’ wdg. Aguru m n’ihu, ma chee na agaghị m ahụ ihè o bu n’ihe ederede ahụ; n’ikpeazu, erutere m 2 Thessalonians 2:7–8. ‘N’ihi na ihe omimi nke ajo omume amalitelari iru oru; naani onye na-egbochi ugbu a ga-egbochi ya, ruo mgbe a ga-ewepu ya n’uzo, mgbe ahụ ka a ga-eme ka onye ajo ahụ puta ihè,’ wdg. Ma mgbe m rutere n’ihe ederede ahụ, Ewoo, lee ka eziokwu ahụ siri doo anya ma burukwa nke ebube! O bu ebe ahụ ka o di! nke ahụ bu ‘the daily!’ Ofon ugbu a, gini ka Pol putara site n’okwu a, ‘onye na-egbochi ugbu a,’ ma o bu na-egbochi? Site n’aka ‘nwoke mmehie,’ na ‘onye ajo ahụ,’ a na-ekwu Popery. Ofon, gini bu ihe na-egbochi ka e kpughee Popery? Gini mere, o bu ikpere arusi; ofon mgbe ahụ, ‘the daily’ aghaghị iputa ikpere arusi.” William Miller, Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65, 66.

E wezuga nghota na “ihe a na-eme kwa ubochi” n’akwukwo Daniel bu akara nke ikpere arusi, o ga-esiri Miller ike nke ukwu iwulite usoro ahụ nke o ji chikota nhazi amuma ya. A huru “ihe a na-eme kwa ubochi” ugboro ise n’akwukwo Daniel, ma mgbe niile, akara nke ochichi popu na-esokwa ya. Ihe ama na “ihe a na-eme kwa ubochi” n’akwukwo Daniel bu ikpere arusi di n’akwukwo ozi Pol degaara ndi Tesalonaika. Otu n’ime ido aka na ntị kachasi njo di n’Okwu Chineke di ebe ahụ, n’ihi na n’ebe ahụ Pol kwuru n’uzo doru anya na a ga-ezitere ndi na-adighi ahụ eziokwu n’anya aghugho di ike. Eziokwu ahụ e tinyere n’akwukwo Tesalonaika n’uzo amuma bu njirimara njiko di n’etiti ikpere arusi na ochichi popu, ma iju eziokwu ahụ bu ikwado n’aka na aghugho di ike ga-abu nsonaazu nke iju ahụ.

Anyị ga-aga n'ihu n'isiokwu a n'isiokwu sochirinụ.

Nonụ onwe unu, juokwa anya; tie mkpu, ee, tienụ mkpu: ha nùbigara mmanya ókè, ma ọ bughị n'ihì mmanya; ha na-atughari aghari, ma ọ bughị n'ihì ihe-òhụ siri ike. N'ihì na Onyenwe anyị awụkwasiwo unu mmụọ nke ụra miri emi, O mechikwokwa anya unu: ndị amụma na ndị na-achị unu, ndị ọhụ ụzọ ka O kpuchiri. Ọhụ niile aghọwo kwa nye unu dika okwu di n'akwukwo e kàrà akara, nke mmadụ na-enyefe onye gurụ akwukwo, si, Biko, guo nke a: ọ asi, Apughị m; n'ihì na e kàrà ya akara: a na-enyekwa akwukwo ahụ onye na-agughị akwukwo, si, Biko, guo nke a: ọ asi, Agughị m akwukwo. Ya mere Onyenwe anyị kwuru, Ebe ọ bụ na ndị a ji ọhụ ha abiakwute m, jiri egbugbere ọhụ ha sọpuru m, ma ha emeela ka obi ha dirị m anya, egwu ha na-atukwa m bụ nke a zuziri ha site n'iwu umu mmadụ: ya mere, lee, M ga-aga n'ihu ime n'etiti ndị a ọrụ di itunanya, ee, ọrụ di itunanya na ihe ebube: n'ihì na amamihe nke ndị amamihe ha ga-ala n'iyi, nghota nke ndi nwere uche ha ga-ezokwa. Ahuhu ga-adiri ndi ahụ na-achosi ike izochie nzuzo ndumodu ha n'aka Onyenwe anyi, ndi ọrụ ha dikwa n'ochichiri, ha na-asikwa, Onye na-ahụ anyi? onye makwaara anyi? N'eziokwu, itughari ihe unu n'azu n'ihu, a ga-aguta ya dika uru okpu ite: n'ihì na ọ ga-ekwe omume ka ihe e mere si onye mere ya, O meghi m? ma ọ bụ ka ihe a kpuru akpu si onye kpuru ya, O nweghi nghota? Aisaja 29:9–16.